

Slaget ved Gøhrde eller slagteriet ved Gøhrde?!

Jørgen Koefoed Larsen
ÆM Dansk Militærhistorisk selskab Chakoten

Slaget ved Gøhrde eller slagteriet ved Gøhrde!

Indledningen

I sensommeren 1813 genoptog Napoleon og de mod ham allierede, magter krigen og dette felttogs hovedkampe kom især til at foregå i og omkring Saksen. Dette betød ikke at der var fred på nogen af flankerne. I nord stod den sandsynligvis bedste af Napoleons marskaler L.N. Davout, som efter at have indtaget Hamborg fortsatte fremrykningen ind i Mecklenborg, bla. forstærket med et Dansk hjælpekorps ("*Auxiliærkorpset*") på ca. 10.000 mand. I perioden 23. august til 6. september lider de Franske flankerende styrker, for hovedarmeen alvorlige nederlag i deres forsøg på at erobre Berlin (Slagene ved Katzbach, Grossberen og Hagelberg) og må gå tilbage og dette svækker Davouts flanke, samt gør dette tilbageslag, hans forbindelses linjer sydpå til hovedarmeen og forsyningslinjer til Frankrig udsatte. Som følge af dette fremsender Von Wallmoden, efter at han har fået kendskab til den nye situation, for at udnytte situationen og få overblik over styrkerne her, et antal mindre strejftog langs sydsiden af Elben mellem floderne Elben og Ohre, bla. frem til Dannenberg og Lüneburg, hvor mindre Franske bevogtnings-styrker må overgive sig. Dermed er dels forbindelsen til det stadig Franskbesatte Magdeburg afbrudt og dels kan man herfra true det det Fransk besatte område omkring Lüneburg/ Hamburgs sydlige opland. Dette gør Davout nervøs for en evt. trussel mod en meget stor (og for forsvaret af Hamburg afgørende), forsynings kolonne, med bla. meget store forsyninger af krudt og ammunition: Denne er samtidig undervejs og hvis han mister den, eller den må gå tilbage, vil Hamburgs fremtidige forsvar blive meget svært gennemførligt. Han beslutter derfor at handle. Den 13. september 1813 fremsender Davout derfor, en brigade, fra sin til rådighed værende hovedreserve, som var rykket frem ,sammen med felthæren, i Mecklenburg, den såkaldte "*mobile brigade*" af 50. division (den bestod af Ca. 3500 - 4000 md. alt efter kilder, men er desværre særdeles svag i kavaleri). Den trækkes ud af sin reserve position og marcherer i stedet over Elben ved Zollenspieker. For at styrke Brigadens effektivitet, er både divisionschefen og brigadeforskeren udskiftet, med nye førere, henholdsvis divisionsgeneral Pechaux og brigadegeneral Mielczinsky, begge meget erfarne officerer. Brigaden er valgt, da den reelt er den eneste mobile, rimligt uddannede og ikke i fronten engagerede afdeling. Kavaleri er der næsten intet af, da alt man har, allerede er engageret og 50. divisions eget

Von Wallmoden går over pontonbroen over Elben, før slaget Ved Gøhrde

lette kavaleri samt reservekavaleriet hovedsaglig er u-beredent og under uddannelse og derfor ikke endnu er klar til indsats. Samtidig har man heller ikke direkte rådighed over det Danske kavaleri, til operationer syd for Elben, og dette var under alle omstændigheder også kraftig engageret i fronten allerede.

Wallmoden har ved en tilfældighed ved en ellers mislykket rekognoscering den 12. september fundet en tjenesteskrivelse på en af kosakker opsnappet fransk artilleriofficer. Ifølge denne får han at vide at Pechaux vil gå over Elben den 13. Samtidig får han via sine meddelere i Dahlenburg området, bud om at Pechaux forlanger indkvartering for "9 - 10.000 mand"(!) Dette anser General Wallmoden og hans stabschef von Clausewitz, for at være så stor en Trussel mod det nyetablerede brohoved, at de er tvunget til reagerer, ved at forlægge hovedparten af Deres korps (Ca. 12.300 md.) til den modsatte Elbbred. Korps Wallmoden har nemlig slået bro d. 5. september over Elben for at have bedre forbindelse/Forsyningslinje, med resten af Nordarméen og evt. kunne operere på begge sider, af Elben, alt efter hvor korpset måtte bliver trængt. Desuden har han også en skabt en ekstra retrætevej, i tilfælde af at Davout går yderligere frem, og det er måske ikke det mindst vigtige.. Han opfatter ud fra de oplysninger han får Pechaux march som en direkte trussel mod hans nye forsynings/retrætevej. Franskmændene har ingen anelse om dette og er kun foruroliget ved den forhøjet fjendtligt aktivitet og det er den som de reagerer imod og forsøger at få et overblik over, evt. afvise. Korps Wallmoden marcherer den 14/15. over Dömits og via den ny etablerede bro, frem til Dannenberg. Her ligger han sin styrke i en stærk forsvarsstilling og fremsender rekognoscerings kommandoer. Pechaux Brigade var imens den 14. marcheret til Lüneburg og er den 15. om aftenen, under løbende kamp mod Wallmodens kavaleri patruljer nået frem til området omkring Gøhrde. Han havde nu erkendt at hans kavaleri svage brigade ikke kunne operere effektivt mod fjendens mange omsværmende kosakker og husarer. Pechaux stoppede derfor sin fremmarch ved jagtslottet ved Gøhrde, hvor han slår lejr, med hoveddelen af sin Brigade i en god forsvarsposition på højderne vest her for, for at rekognoscerer med et antal fremsendte Voltigeur kompagnier, støttet af sit ridende artilleri og dermed personligt få et bedre overblik over situationen foran ham. Pechaux har især bidt mærke i den forhøjede aktivitet omkring Dannenberg, som han kan iagttage gennem kikkert. Wallmoden har samtidig via sine fremsendte kavaleri patruljer fået et nogenlunde overblik over fjendens styrke og har indset at der ingen grund er til at tro at Pechaux vil gå videre frem og at han samtidig må være Pechaux talmæssigt overlegen. Han beslutter sig derfor til selv at gå frem for evt. med sine overlegne styrker at ødelægge fjenden. Dermed er kampen klar til at begynde, og den bliver både dramatisk og særdeles blodig.

Fransk styrkeliste:

Til Venstre: Divisions General Marc Nicolas Louis Pécheux
Til Højre: Brigade General Stanisław Kostka Mielżyński

Der findes ikke helt nøjagtige styrkelister for Pechaux styrke 12. til 16. september, men alle er rekonstrueret ud fra den Franske styrkeliste optalt den 15. August 1813. Den "officelle" franske styrkeliste for slaget, som for infanteriets og kavaleriets deltagende styrke er gengivet nedenstående, må anses som ret Sandsynlig (Det franske National arkiv, Carton AFVI*-1344). Det bør bemærkes at Divisionen bestod af rekrutter indkaldt og uddannet generelt i 1812, med kadre fra hovedsagelig Spanien, hvor begge linje regimenters andre Btn, var stationeret: De havde gjort tjeneste som "garnisons og vagtenheddeer" og var derfor sluppet fra de store tab i Rusland og havde endda som de få stadig "Regiments artilleri" tilknyttet. Til gengæld var de uden meget kamperfaring.

50th Division ("Mobile"): Divisions chef Général de division Pécheux med ca. 5 stabsofficerer¹
1. brigade: ("Mobile"): Général de brigade Mielzinski med ca. 5 stabsofficerer

3. Linieinfanteri regiment :

- 2. btn. (21/432)
- 3. btn. (10/472)
- 4. btn. (13/488)
- 6. btn. (9/789)

105. linieinfanteri regiment#:

- 3. btn. (10/719)
- 6. btn (6/620)²

Til det ovennævnte må man antage at der må være sket en del intern og mere ligelig om fordeling af officererne i de enkelte bataljoner før afmarch og at der højst sandsynligt har været overført et antal overskydende officerer, fra andre regimenter/forfremmelser til de to regimenter for at komme op på det korrekte antal af 20 officerer pr btn.

28. ridende jægerregiment

- 1. eskadron
- (8 off./73md.³)

Franske artilleri:

Her tager den officielle liste fra august og andre optællinger ikke højde for, at artilleriet er blevet omorganiseret kraftigt og en del skyts afgivet til brug for det Danske "Auxiliærkorps".

Vedrørende artilleriet opgiver den Officielle Franske liste at følgende fodbatteri er underlagt divisionen i August.

- 11. fod artilleri kompagni/8. fodartilleri regiment⁴
- 3 officerer 109 underofficerer/menige
- 4 stk. 6 pd. kanoner an XI #
- 2 stk. 24 pd. Haubits An IX#.

Samtidig har de to infanteri regimenter i alt rådighed over 4 stk. "Eurobrede 6 d. kanoner" som regiments artilleri#

Men alting tyder derefter på at hele fodbatteriet er opløst og materiellet afgivet til de Danske tropper ("Auxiliærkorps"), med samt de to regiments artilleri kanoner fra 105. linje artilleri regiment, før 10. september.

I stedet viser den nyeste forskning at det Franske artilleri til stede ved "Den mobile division" var reduceret til følgende:

4. ridende kompagni/1. ridende artilleri regiment

2 officerer

80 underofficerer/menige

4 stk. 6 pd. kanoner an XI

1 stk. 24 pd. Haubits af ældre model, støbt 1784 (Muligvis to haubitsere?).

Regiments artilleri underlagt 3. Linje regiment

2 Eurobrede Østrigske 6 pd. Kanoner (Mandskab udtaget fra regimentet eller overskydende mandskab fra det nedlagte fod artilleri regiment)

I alt, altså kun højst 7 eller 8 pjecer

Artiller Train:

Detachment af 4. kompagni/5. (bis) Train Battalion (0/1?/103)

(Da en officer er meldt såret må de altså have haft mindst en officer, sikkert flere)

Officerer officielt til stede (August)

2 generaler

10 stabsofficerer

69 infanteri officerer

8 Kavaleri officerer

2 artilleri officerer

2 Train officerer

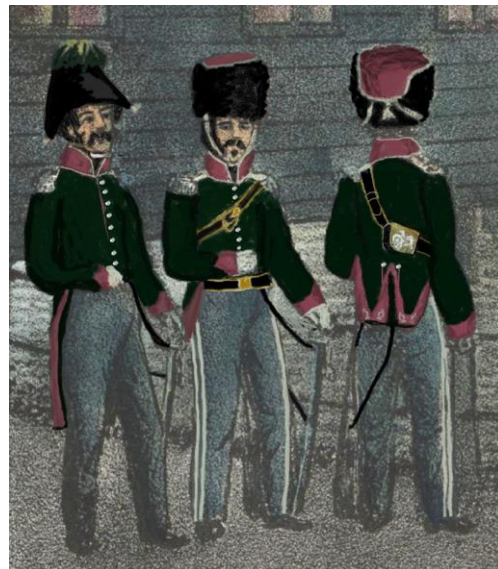
I alt 2 generaler og 91 officerer som minimum, men meget tyder på at der reelt kan have været omkring 30 officerer tilført før udmarch.

Von Quistoph sætter pga. af detacheringer, afgivelser til bevogtningsopgaver og marchtab den effektive styrke 16. september (Under slaget) til ca. 3000 md⁵.

1

2

3

1. Fransk infanteri i "Parade uniform"
2. Fransk infanteri i felt og "Arbejdsuniform" (I midten baggrunden)
3. Tre Franske officerer tegnet i Hamburg 1813, fra "28. Lette ridene jæger regiment"

Styrkeliste Korps Wallmoden:

Generalløjtnant Von Wallmoden Oberstløjtnant Von Clausewitz Oberst Von Arentschild

Generalmajor Von Tettenborn

Generalmajor Lyon

Generalmajor Von Dörnberg

Chef: : Generalløjtnant Count Wallmoden-Gimborn, **Stabschef:** Oberstløjtnant Carl Von Clausewitz

Venstre kolonne: 1. Division: Oberst Frederich von Arentschildt

1. Brigade: Major von Natzmer

1. Battalion, Russisk-Tyske Legion (14/663)

2. Battalion, Russisk-Tyske Legion (19/662)

5. Battalion, Russisk-Tyske Legion (11/483)

2. Brigade: Oberstleutnant von Wardenburg

3. Battalion, Russisk-Tyske Legion (16/772)

4. Battalion, Russisk-Tyske Legion (17/661)

6. Battalion, Russisk-Tyske Legion (16/506)

1. Husar Regiment, Russisk-Tyske Legion (23/575)

1. Russisk-Tyske Legions Heste artillery batterie (6 stk. 6 pd. Kanoner, 2 kanonhaubitser) - Scheele

Centrums kolonne: 2. Division: Generalmajor von Tettenborn

Kombineret Jäger Battalion: Kielmannseggs Hanoveranske jæger Battalion 2 kmpn.(157) og

Jäger kompagniet fra den, Russisk-Tyske Legion (2/100)

“Reiche” Frivillige Jäger Battalion (Underlagt von Lützows Fri Corps)**

“Staalts” Infanteri Battalion fra von Lützows Fri Corps **

** (Total 1,470 for von Lützows Fri Corps)

von Lützow Fri Corps Kavalleri (5)(427)

Komissarov #1 Kosak Regiment (394)

Sulima #9 Kosak Regiment ***

Denisov #7 Kosak Regiment ***

*** (samlet 602 Kosakker)

Hanseatisk Ridene artilleri Batteri, Kaptajn Spoorman (4 6 pd. kanoner) (115)

Højre kolonne: 3. Division: General major Lyon

“Lette Brigade”: Oberstløjtnant Martin

Bremen og Verden Battalion (8 cos)*

73rd “*Highland Foot Regiment*” (500)

Anhalt-Dessau Battalion (534)

“Linje Brigaden”: Oberstløjtnant Von Halkett

von Langrehr Battalion (8 cos)*

von Bennigsen Battalion (6 cos)*

Lauenburg Battalion (8 cos)*

* (Total 2,554)

“*KGL Halb Battalion von Holtzermann*” (16/200)

(Enhed sammensat af kadre fra 1st & 2nd KGL lette Btn, & 5th KGL Linje Btn.)

Fod Batteri “*von Wiering*”, (4 kanoner , 2 haubitser)(161)

4th (Kavaleri) Division: Generalmajor von Dörenberg

3rd KGL Hussar Regiment (5 esk.)(805)

Lüneburg Hussar Regiment (2 esk.)(240)

Bremen and Verden Hussar Regiment (1 esk.)(180)

Ridene Artilleri Brigade: Major Brückman

1st KGL Horse Battery, von Sympher (5 stk. 6 pd. Kanoner, en haubits)

2nd KGL Horse Battery, von Hulmann (5 stk. 6 pd. Kanoner, en haubits)

Britisk “Rocket Battery” (Half Troop) Lt. Strangways

(16 Raketstyr)

Slaget indledes

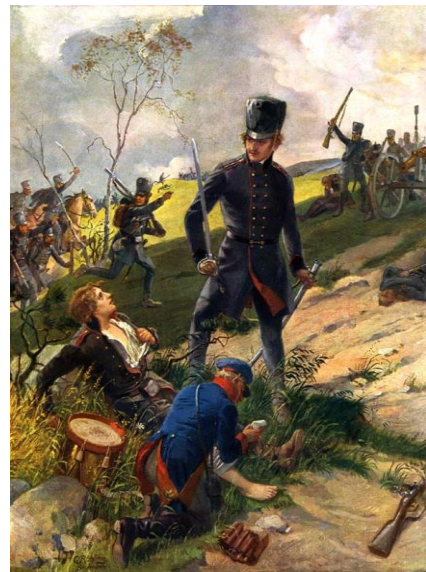
Den 16. kl. 6.30 F. starter Wallmoden sin fremmarch dækket af en tæt kavalerisværm, men stopper op og deployere sine tropper ved Metzingen. Han håber tilsyneladende stadig at Pechaux vil angribe ham først! Kl. 11.30 F. erkender han at Pechaux ikke angriber og sætter nu en stort anlagt plan i gang (sikkert forberedt af V. Clausewitz) for at omgå Pechaux brigade. Arrentschild med den russisk/tyske division 1. R/T ridende batteri og 1. R/T husarregiment bryder op kl. 12.15 F. mod skovløberhuset Röthern. Samtidigt bryder Tettenborn op med Avantgarden, hvor Wallmoden selv befinder sig sammen med Clausewitz, mod Jagtslottet ved Gørde fulgt af Lyons Engelsk/Tyske division, dele af reservekavaleriet og reserveartilleriet.

General Pechaux sammen med Fremsendte voltiguerer, er dækket af landskabet rykket frem ad skovvejen forbi Jagt slottet ved Göhrde for at rekognoscerer (JKL)

Pechaux har imens forberedt sin brigade til forsvar. Han selv med en bataljon, dele af kavaleriet og en artillerisektion, er fremme for at rekognoscere ved jagtslottet ved Göhrde mens en anden kavaleri og infanteri styrke befinder sig ved skovløberhuset Bieniss, måske under Mielczinskys kommando (Men dette er ikke helt klart). Hovedstyrken, 2-3 bataljoner og hovedparten af artilleriet er opstillet på højderne ved Steinker, mens en mindre styrke, en til to bataljoner, sammen med trænet og sandsynligvis nogle kanoner står i en optagestilling ved Breese.

Arentschilds fremrykning tvinger styrken ved Bieniss til at gå tilbage uden større kamp og de franske tropper går tilbage til hovedstillingen uden problemer. Kl. 13.15 F. bryder avantgarde-kavaleriet frem fra skoven og kosakkerne begynder at omsværme hovedstillingen. Kl. 15.00 F. bryder Avantgardeinfanteriet frem. Btn. Staark fra Lützows frikorps indleder et angreb i kæde støttet af btn. Reiche i kolonne og Lützows kavaleri på fløjene, imod den franske stilling ved Göhrde. Pechauxs styrke går langsomt og velordnet tilbage, dækket af skytter igennem skoven. Løjtnant Staark såres under denne kamp. Da man når det åbne terræn mellem skoven og hovedstillingen ved Steinkerhøjden indleder Lützows kavaleri et angreb med fire eskadroner mod den dækkende ridende jæger eskadron. Denne vender om og går tilbage og angrebet rammer istedet de i karre formerede inf. bataljoner og afvises totalt af ilden. Major V. Lützow såres alvorligt af et skud i maven. Samtidigt rykker Lützows infanteri frem og erobrer ifølge dem selv, en efterladt haubits 60 skridt foran stillingen. Hvorfor den stod der siges der intet om, men den kan være kørt fast i det mudrede terræn og efterladt. Den skulle efter sigende være fra 1784 og støbt i Haag. Det må siges at være en ret gammel artilleri pjece. Infanteriangrebet afvises ligeså eftertrykkeligt som kavaleriet og det skal være under dette at pigen Eleonora Prochaska, der forklædt som mand, tjente i korpset, falder mens hun ifølge myten, slår til angreb, på en erobret fransk tromme. V. Lützow går tilbage for at reorganisere i skovkanten. Imens har det Hanseatiske ridende batteri Spoormann indledt en virkningsløs beskydning af stillingen som franskmændene returnerer med deres kanoner. Kl. 16.00 F. ankommer Lyons division som ellers skulle have støttet Avantgarden, men som gik vild, eller opholdt sin march uden ordre og kun når frem ved at marcherer i ilmarch, i retning mod kamplarmen. Man begynder at opmarcherer i kolonner i 2 træfninger men tropperne er stærk udmattede af den unødvendige ilmarch. Reserveartilleriet opstillet

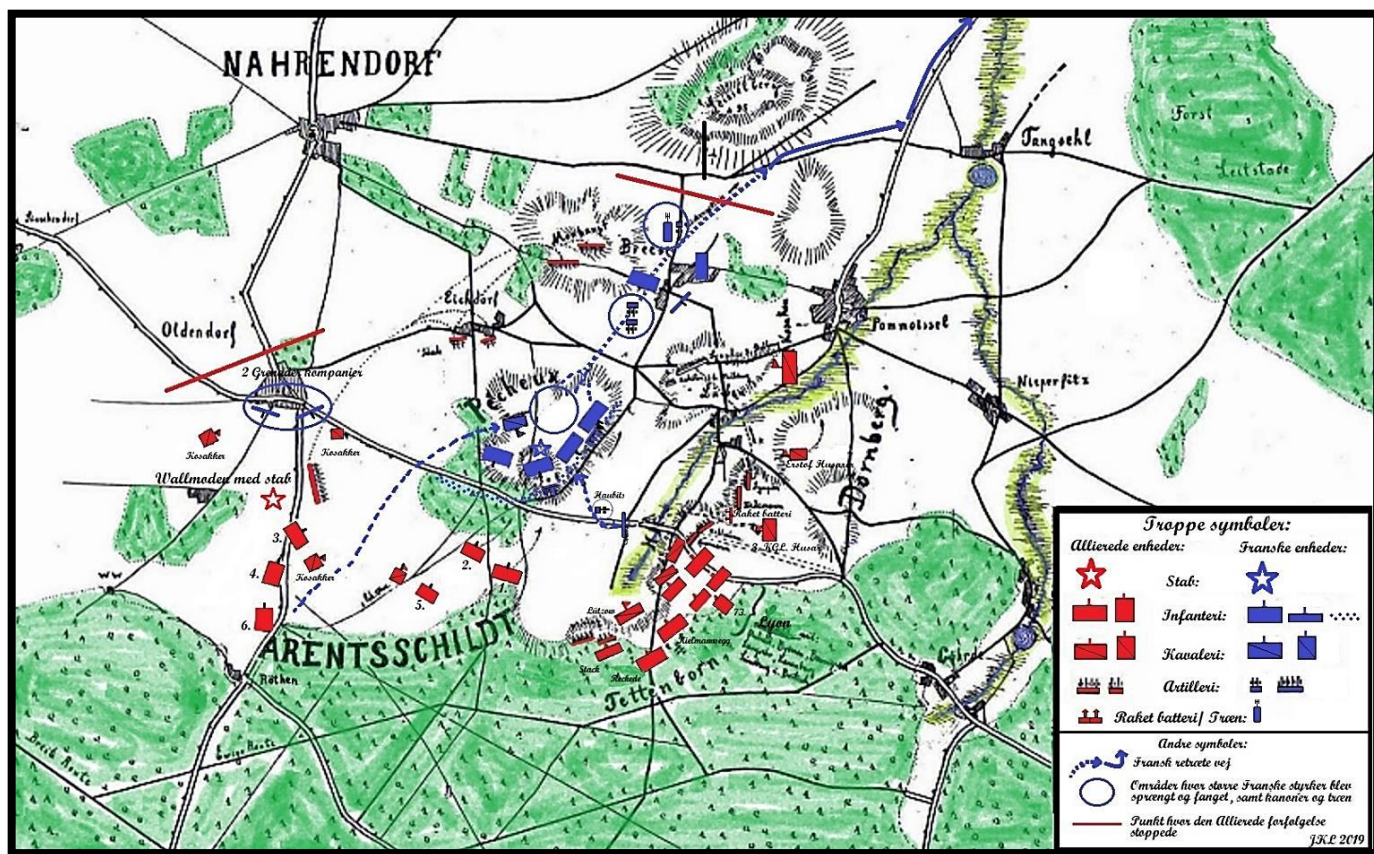

Eleonore Prochaska indtrådte i 1813 under navnet „August Lenz“ i Frikorps Lützow, hvor hun ubemærket tjente frem til sin død. Hendes død er så omgivet af myter, at det er svært at sige hvor meget er sandhed og hvor meget er myte.

til højre for ”Spoormann” mod Lüben. Batteriet ”Wiering” opstiller til venstre for divisionen Lyon, for at dække denne. Man indleder beskydning af stillingen efterhånden som man kommer op. Efterhånden opstiller man 30 kanoner/haubitser samt 16 raketstyr til beskydning af stillingen. Imens har Pechaux udnyttet kamp pausen til at trække sine bataljoner 60 - 80 skridt bag kreten og de er dermed relativt sikret mod ilden. Skyttekæderne besætter kreten og kan dermed beskyde alle angreb støttet af kanonerne fordelt foran fronten. Alt i alt er den allierede artilleriild voldsom, men ikke særlig effektiv og flere gange til mere skade for egne tropper!

Hovedangrebet

Ca. kl. 16.00 F. rider Divisionen Arentschilds forspids ud af skoven ved Skovløberhuset ved Röthen hvor man møder en utålmodig Wallmoden. Angrebet er allerede forsinket! To esk. Sendes frem for at opklare. En til højre mod Eichdorf og en til venstre mod Oldendorf. 1. R/T ridende batteri begynder en virkningsløs skydning mod den Franske stilling. Kl ca. 16. 15 F. begynder Dørnbergs reservekavaleri division at komme frem. Nærmest omgående styrter hele 3. KGL. husarregiment (det skulle kun have været en eskadron!) frem til et ukontrolleret angreb på en bataljon på den franske venstre fløj, som ikke endnu havde trukket sig bag kreten og som nok er det eneste de kan se. Den. 1., 2. og 3. eskadron rammer forbi bataljonen og forsøger i stedet at angribe den franske venstre fløjs artilleri, men modtages af en så voldsom ild, at angrebet sprænges, på de bagved stående bataljoner som hurtigt har dannet karreer. De franske ridende jægere og en del af artilleri vogne og bespændingen går tilbage, men resten står fast. Ritmester v. Biela, mange husarer og heste falder og man går tilbage i ret stor uorden. Den 4. og 5. eskadron forsøger imens at angribe den bataljon, som egentlig var målet og som nu også har dannet karré og helt afviser deres angreb. Ritmester V. Hugo dræbes og mange andre falder med ham. Resten styrter uden orden videre, på tværs af opstillingen. 3. KGL husar er dermed spredt over hele slagmarken og i stor uorden. En større del samler sig desværre bag den Franske opstilling, hvilket får afgørende betydning senere, da de dermed er i stand til at angribe det Franskemændene og også fra den side. Franskemændene er stadig i god orden og afventer roligt det næste træk. Kl. 16.15 bryder endelig 1. R/T brigade frem af skoven øst for skovløberhuset og indleder samtidigt med husarernes angreb, en fremmarch mod stillingen. 1. og 2. btn's skytter kommer i voldsom skyttekamp med de franske Voltigører og til dels deres moderenhed.

Kort over slagmarken og slagets gang

Pludselig kommer de på tværs ridende KGL husarer ind fra flanken i deres rækker og 1. btn.'s skytter tager dem for fjendtlige og beskylder dem voldsomt. Derefter går skytterne til hurtigt at gå tilbage til deres modereenheder. Da Wallmoden, som opholder sig ved divisionen Lyon, nu kan hører musikken fra divisionen Arensschildts orkester er han klar over at divisionen nu er nået frem og han giver derfor kl. 17.30 F. ordre til alment angreb over hele linien samtidig med at solen så småt begynder at synke. Den 1. og 2. R/T Btn. går støttet af 5. btn. og 4. esk. af 1 R/T husarer frem mod stillingen, men modtages af en så voldsom ild på 150 skridts afstand fra de to Franske fløj bataljoner og artilleriet, at begge de Russisk- Tyske Bataljoner, må gå tilbage i uorden. 2. btn. mister 5 officerer og 55 mand. 1. btn en officer og 13 mand. Samtidigt angriber brigaden Martin den næste bataljon i rækken, mens Brigaden Hallket angriber den yderste fløj btn. . Bataljonschefen for Bremen-Verden fra brigaden Martin, tror at han er igang med at angribe Mecklenburgske enheder og stopper sit angreb for at undersøge sagen, men kommer til den konklusion at det er sågu godt nok Franske og fortsætter sit angreb! Da man passerer terræn kreten opdager man pludselig en fuldt formeret bataljon på 60 - 80 skridts afstand. Bataljonen rammes af en voldsom salve og btn. chefen og 25 md. falder. Man går tilbage i uorden. Bataljonen "Anhalt-Dessau" forsøger samtidig, at formerer linje, men kommer i uorden og med tabet af kun 10 md. går også den tilbage. Samtidig er 2 kanoner fra batteriet "Wiering" rykket frem på fløjen af "Bremen-Verden" og beskylder voldsomt den Franske btn. Fra flanken med kardæsk. Samtidigt angribes den franske bataljon nu af 4. og 5. eskadron 3. KGL, som har reorganiseret og nu ser sin chance. Inden den kan formere karré sprænger kavaleriet ind imellem geledderne og bataljonen gennembrydes. "Von Lützows" kavaleri følger op efter bataljonen er sprængt, men det lykkes da den fungerende kommandør V. Bornstedt at blive såret. Samtidigt angriber også de tre eskadroner som havde reorganiseret sig bag ved stillingen. I alt 9 eskadroner mod en

bataljon! Det udvikler sig til et rent slagteri hvor husarerne tager hævn for deres tab i dagens løb. Næsten alle fanger har alvorlige hugsår specielt i ansigtet og mange dræbes efter de har overgivet sig! Næsten samtidig med Brigaden Martins angreb angriber Brigaden Hallket den yderste fløj bataljon som er fra 3. Linie regiment. Btn. "Benningsen" på linje med btn. "Langrehr" rykker frem i kolonne. De modtages på kreten af regelmæssig salveild og Langrehr stoppes, forsøger at formere linie og kommer i uorden. Btn. "Benningsen" som består af tidligere Fransk-allierede veteraner fra alle nationer, og som ellers har pådraget sig divisions chefen Lyons foragt, da den ikke har lært sig så god en engelsk parademarch som de andre bataljoner. I stedet har btn. chefen lært dem skytte kamp og kolonneangreb, den lære nyder de godt af nu! Den stormer nu med btn. kommandøren og brigadechefen i spidsen, i ilmarch og fældede bajonetter frem mod Franskmændene. Disse afventer roligt angrebet, indtil 10 Skridts afstand så bryder moralen hos de forreste geledder sammen. De smider geværene og de forsøger at gå tilbage. Det er for sent! De stikkes, uden pardon ned og alt er kaos. Især skal de ca. 150 Italienere i bataljonen have svært ved at stoppe myrderierne af de våbenløse fanger, ifølge de Tyske kilder, på den anden side det er jo altid de "andre" som er nogle slyngler! Samtidig angriber kosakkerne bagfra og husarerne som har angrebet nabobataljonen deltager glædeligt i det videre slagteri. Det lykkes dog en hel del Franskmænd, formeret i større eller mindre hobe at flygte nordpå, mest fra den yderste fløj bataljon. Det er også muligt at artilleriet allerede ved husarernes første angreb er begyndt at trække sig nordpå da det ikke nævnes som taget her og intet nævnes om deres ild. Det allierede Infanteri stopper deres fremrykning på toppen af bakken og overlader det til kavaleriet at forfølge. Det mest mærkelige er at hverken Btn. Benningsen eller Langrehr opgiver de har nogle tab under kampen!?

I Museet i Celle hænger dette kæmpemæssige og flotte billede af det afgørende moment i slaget – Bataljon Benningsens heldige angreb, men Billedet er ikke historie, det er Politik! Det er malet for at vise forbrødringen af Prøjsen og Hannover i 1880'erne og derfor er Det Prøjsiske frikorps "Von Lützow" malet med samt flere andre som var langt væk fra denne begivenhed. Samtidig er flere uniformsdetaljer forkerte, Dette er et rigtig godt eksempel – flotte malerier er sjældent særlig sandfærdige, så pas på med at bruge dem som kilder!

Situationen under det franske tilbagetog, omringet af let kavaleri, hvor alle som blev spredt var nemt bytte for at blive hugget ned og næsten altid blev det efter at have overgivet sig! Blodrusen og hævn over de slagte, var så stærk, at kun få fanger bagefter, var u-sårede! (JKL)

Tilbagetog og forfølgelse

De to Fløj bataljoner på den anden fløj har imens formeret sig i to karreer med artilleriet fordelt imellem sig og begynder nu at marcherer nord på i god orden. Tæt syd for Eichdorf angribes de af 2. eskadron fra 1 R/T husarregiment og det lykkes pga. opstået uorden i den ene karré, sikkert pga. det medbragte artilleri, eller at man ikke når at formere godt nok, at gennembryde karreen! Alt er kaos nogle flygter andre overgiver sig andre smider sig ned og lader hestene ride henover. 3. og 4. eskadron fra samme regiment følger op og ca. 5 -800 mand tages til fange mest fra 105. linjeregiment. Det medbragte artilleri og vogne erobres. De efterfølgende styrker mest kosakker og 3. KGL husarer følger op. Den anden karré bevæger sig imens videre nordpå i god orden. 2. R/T husar har her et tab på 3 officer 26 mand og 40 heste. Oberstløjtnant. v. der Goltz er blandt de sårede. Mens alt dette foregår rykker den 2. R/T brigade under oberst Wardenburg frem mod Oldendorf på den yderste venstre fløj. Lige uden for Oldendorf beskydes man kraftigt af 2 detacherede Franske grenaderkompagnier. 3. og 4. btn. stopper og deres skytter samt skytterne fra den efterladte 6. btn. går frem og det kommer til en kort men hård kamp hvor man mister en officer og 33 md. Franskmændene forlader byen i retning af Dalenburg mens man reorganiserer og ville være undsluppet, hvis ikke løjtnant Stromberg havde sat efter dem med sin eskadron, omgik dem og tvang dem til at overgive sig, da også de R/T skytter nåede

frem. Her tages 3 officerer og 113 mand som fanger. En del lykkes det at flygte.

Infanteriet bliver også her, som resten stående, mens kun kavaleriet forfølger men ikke særligt energisk. Kun den endnu ubrugte 6 btn. rykker sammen med 1/2 delen af 1.R/T ridende batteri på

Reserveartillerichefen Mohnhaupts eget ansvar frem til Eichdorf som er Pechauxs sidste retrætemulighed mod vest og tager her enkelte fanger. 6. btn formere på tværs af vejen 2 kompagnier i

Et af de senere og delvis glorificerende billeder af Slagets slutfase, som skal vise tilfangetagelsen af General Mielczinsky, af en korporal fra 3. KGL Husar. Desværre er Mielczinsky vist som divisions general (Han var kun brigade general), og endda på en hvid hest, med et saddeldække en marchal værdig. Den uniform som 3. K.G.L Husar er vist i er der også tvivl om de bar her.

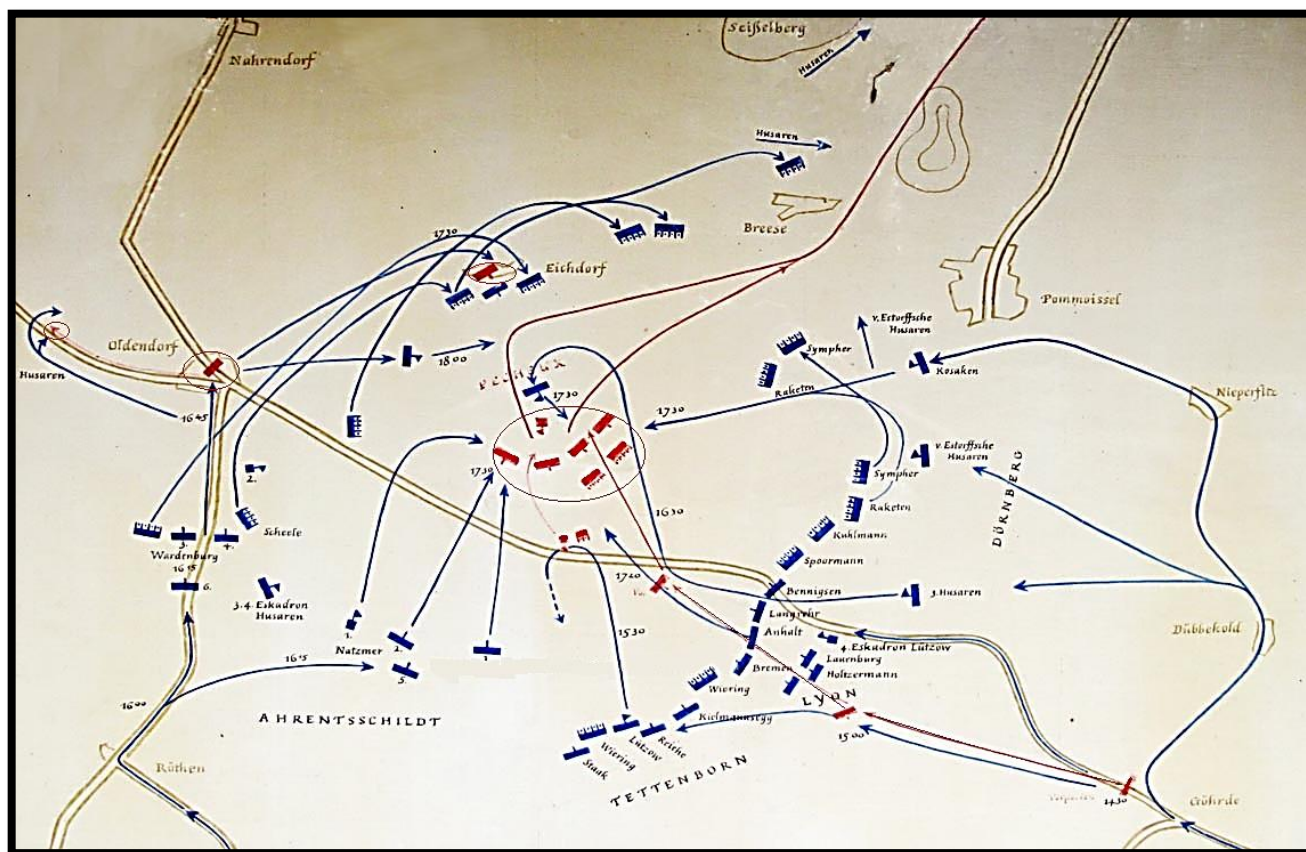
kæde støttet af 2 i linje mens det ridende batteri opmarcherer 2 pjecer på hver flanke (I alt 2 kanoner og 2 kanonhaubitser). Man har dårligt formeret før pludselig kommer de Franske ridende jægere sprængende ad vejen og lige igennem opstillingen, uden at man kan stoppe dem. Bag ved kommer den formerede fløj bataljon som slap væk tidligere. Denne beskydes kraftigt, om end ikke effektivt, men nok til at den vælger at gå uden om byen længere nord på. I alt lykkes det 6. btn. i og uden for byen at tage en officer og 36 md. til fange. Under kampen generes man af raketter afskudt af det engelske raketbatteri som sammen med det ridende KGL batteri imens havde opstillet nord for Lüben.

Mohnhaupt har imens med de resterende 4 kanoner og 30 kosakker redet hårdt nord på til Murberg hvor han opstiller sit artilleri. Dette beskydes dog så kraftigt af KGL batteriet og raketterne som også var rykket frem på den modsatte side af fjenden. Han mister 5 heste og der er flere træffere nær ved pjecerne, men det værste er, at kosakkerne flygter og dermed er batteriet uden bedækning.

Stillingen må derfor opgives! Han opstiller i stedet på Silverberg forstærket med yderligere 2 kanoner og senere den 2. R/T brigade. Pechaux står nu i sin forberedte optagestillingen med enkelte ryttere ca.

1500 - 1800 md. og mindst 2 kanoner og 4 ammunitionsvogne. Omkring denne styrke samles de flygtende rester og den tilbagegående fløj btn. En sammenskrabet eskadron bygget op omkring 1/2 af 4. eskadron 3. KGL husar angriber De bagerste Franske soldater, samlet i en hob heromkring og med en del egne tab lykkes det at erobre nogle kanoner, træner, samt fange, Brigadegeneral Mielczinsky (som såres) og Oberst Fitz James (Hans stabschef?). Pechaux havde efter at have samlet hvad han kunne af sine spredte styrker, nået udkanten af Berscamperwalde og mellem kl. 18.30 og 19.00 lykkes det ham i ly af mørket at frigøre sig fra fjendens forfølgning og marcherer over Blecke til Lüneburg. Her ankommer han ifølge den Danske forbindelsesofficer Dannerskiold-Løvendal med ca. 1200 mand og flere har sandsynligvis på egen hånd, kommet retur de næstfølgende dage. Wallmoden forsøger ikke at forfølge men beordre hele sit korps samlet ved og omkring Gørde jagslot. Fangerne samles på slottet men mange af de sårede efterlades natten over på slagmarken, hvor mange derfor naturligvis dør. Natten er regnfuld og flere forsprængte og forkomne Franskmand overgiver sig i løbet af natten for at undgå at falde i kløerne på kosakkerne! Deriblandt er en af Pechauxs adjudanter (Bourdon).

Korps Wallmoden begynder dagen efter at marcherer tilbage til den anden Elbbred.

Tysk kort over Kampens forskellige faser, hvor især det allierede artilleriers placering og bevægelser er fremhævet. (Fransk troppe signature med rødt. Von Wallmodens korps med Blåt.

Konklusion

Som konklusion må man sige at slaget som helhed, egentlig blev ført bedst fra Fransk side. Pechaux store taktiske problem var hele tiden hans store mangel på kavaleri (En reduceret eskadron!) og at det han samlet set rådede over, ikke var talmæssigt, eller godt nok ikke mod den overvældende overmagt han stod over for. Han forsøger derfor at opklare med infanteriet, i stedet for kavaleriet og i det hele optræde forsigtigt, hvilket må ses at være fornuftigt. Opstillingen med hovedstilling i områdets bedste forsvars position, med fremskudte poster ved de to adgangsveje til området, sikring af flanker. og sikring af retræte vej/ retrætepunkt, er alt lige efter bogen. Hans udnyttelse af dækning bag naturlige kreter er også militært set yderst fornuftigt. General Pechauxs næste problem er, at han først, da det reelt er for sent, erkender, at det er en voldsom overlegen fjende han står over for og da kan han kun med vanskelighed løsrive sig. Man må især beundre hans infanteri og artilleri som gjorde alt hvad der stod i deres magt for at stoppe de første angreb. Indtil sammenbruddet under det massive angreb mod Steinker højdedraget, tyder alt på at de allierede tab er højst og at de store franske tab forekommer efter alt er tabt og altså under retræten, hvor flere enheder bliver sprængt.

De allieredes føring af slaget er generelt en lang række af teoretisk set fornuftige manøvre, som generelt føres fuldstændig mislykket ud i virkeligheden.

Wallmoden og dermed stabschefen Clausewitz gør flere fejl under føringen af kampen. Først og fremmest ved en overdreven frygt for Franskmandene, hvor man forventer at de skal angribe først selvom man efterhånden må have erkendt at 10.000 md. kan de ikke være!

Den omgående bevægelse er ikke specielt godt udført og selvom den lukker flugtvejene mod vest (efterhånden, men aldrig helt), så har man intet tilsvarende forsøg på at lukke af mod nord.

Avantgardens angreb fastholder fjenden og kosakkerne omringer til dels stillingen, men 3. KGL husarenes angreb er et slag i luften, men fastholder dog Det Franske infanteri for længe i stillingen (dog til for høj en pris, da Netop denne enhed må regnes som en af de bedste). Reserveartilleriets opstilling er særdeles uklog da ilden fra dens position mest skader egne. Det endelige angreb viser måske Wallmodens grund til at frygte Franskmændene fordi alle infanteriangrebene bortset fra et mislykkes pga. af dårlig moral og træning. Kun den massive brug af kavaleri som nærmest tilfældigvis er til stede og en heldig brug af 2 kanoner fra batteriet Wiering, redder situationen. At Wallmoden nærmest stopper sit angreb her og overlader det til tilfældige Kavaleri og artilleri enheder at forfølge fjenden, redder samtidig en stor del af Franskmændene, fra totalt nederlag/nedhugning, som ellers var inden for rækkevidde. Her ser man igen en kommandoføring som er særdeles uhensigtsmæssig. I stedet for at konsentrere sig om at lede slaget og ”føde” styrker ind hvor de kan bruges bedst, ja så opholder Wallmoden sig under det meste af slaget ved sin venstre fløj, hvor han nærmest ovetager kommandoen og leger ”Trafik politibetent”. Arentschildt skulle sagtens med de ordre han havde, selv kunne klare situationen her og resultatet er rent faktisk at hele Arentschildts ellers efter planen afgørende flankemanøvre, ender med at være lidt af en fuser. Samtidig ser man her igen at Clausewitz (Ligesom senere ved Sehested) **gør sig selv usynlig** og ingen kilder nævner noget som helst om hvad han egentlig fortager sig under slaget. Det meste af kampen bliver på allieret side ført uden samlet ledelse og på en række underordnede eget initiativ og selvom dette klart bibringer Franskmændene tab (Ofte mere ved held end forstand), ja så endte det, som skulle have ført til en knusende sejr, til noget som nærmest må ses som en halv sejr for Franskmændene!

1. Den store Ammunitions og forsynings kolonne nåede Hamburg uden tab og dermed havde Davout sikret at han i en lang periode fremover kunne forsvare Hamburg, selv uden kontakt med Den franske hoved Armee.

2. Tabet af ca. halvdelen af Pechaux brigade (Ca. 1500 - 1800 mand og 7 kanoner) havde heller ingen afgørende betydning for Davouts muligheder for at forsvare Hamburg og Holstens grænse, senere

3. Han havde klart mistet den fulde kontrol syd for Elben og dette var naturligvis en moralsk sejr for Korps Wallmoden og det havde han ikke selv kræfter til at genetablere, Da kontakten til Resten af de Franske korps var skåret over, men for forsvaret af Hamburg og Holsten (Som da måtte være hovedmålet), havde dette, på kort sigt ikke betydning. Dette blev først reelt forandret af Slaget ved Leipzig og Napoleons tilbagetog med hovedarmeen senere og selv da kunne Hamburg holdes (Men Danmark klare sig selv)..

TAB

Wallmoden indsender den 20 september fra sit hovedkvarter i Dömnitz efter slaget en officiel rapport hvor han dels stærkt overdriver General Pechoux styrke, Til at være ”*Mellem 5 til 6000 mand, inklusiv 600 mand kavaleri og 10 kanoner(!)*” Samtidig påstår han at Pechoux tab er mellem 1500 og 2000 ”i Døde og sårede”. Antallet af fanger angives rimelig nøjagtigt til Ca. 1500, men dette tal indeholder klart næsten alle ”sårede”, lige som alle de af deres sår døde fanger.. Han angiver at have erobret 8 kanoner 16 ammunitions vogne og ”*En Regiments ørn*”. Men det er senere blevet korrigeret noget. Først og fremmest så kan Pechoux styrke efter de bedste officielle kilder i dag regnes til at have været, kun mellem 3800 og 4000 mand, inklusiv max. 80 kavalerister og mellem 6 og 8 kanoner. En senere opgørelse korrigerer antallet af kanoner til 1 haubits og 5 kanoner og øren til et bataljons fane. Døde Franske officerer angives til 60-70, men dette ved vi er for højt sat da de Franske officers tab (som de eneste) er meget nøjagtigt opgivet i de senere Franske tjenestelister. Tab som kan bekræftes er følgende:

Franske⁶

General de brigade Mielczinsky (såret og fange)

Stabskaptajn Fitz James (fange)

Generaladjutant Bourdon (fange).

28 andre officerer fanget⁷

3. linjeinfanteri regiment (Pr. 16/9 1813.): 3 døde, 2 dødeligt sårede og 15 sårede officerer.

105. linjeinfanteri regiment (Pr. 16/9 1813.): 2 døde og 3 sårede officerer.

28. ridende jæger regiment (Pr. 16/9 1813.): 1 død officer.

Ridende artillerikompagni: 1 officer såret

Træn: 1 officer såret

Totalt nok snarere 10 – 20 døde og sårede officer foruden 28 fangne ditto (de fleste såret).

Ca. 700 u sårede underofficerer/menige taget som fanger (en kilde siger kun 300)

Ca. 800 sårede underofficerer/menige taget som fanger

Ca. 300 underofficerer/menige dræbt under slaget (100?) eller senere døde af deres sår (200?)

Dermed er det nok mest realistisk at vurderer de franske tab til samlet et sted mellem 1500 og 1800 mand.

Problemet er at langt de fleste fanger enten allerede er blevet såret under kampen og har måttet efterlades, mens rigtig mange som overgiver sig, samtidig bliver dræbt eller såret med bajonetstik og ofte alvorlige sabelhug. Temmelig mange af disse sårede fanger dør også kort efter af deres sår. Derfor mener jeg at meget tyder på at kun få u sårede fanger rent faktisk blev taget og at man dermed **sandsynligvis tæller de sårede og en del døde to gange (Som sårede/døde og fanger).**

Det erobrede antal kanoner varierer imellem kilderne men i den senere officielle rapport nævnes kun 6 pjecer ikke 8 som i andre beskrivelser (Efter alt at dømme deltog der kun 7 franske pjecer). To af disse var Østrigske 6 pd. Og en Hollandsk haubits støbt i Haag 1784. Det vides med sikkerhed at de 6 kanon pjecer erobrede ved Gørde, overgives til brug for det nyoprettede R/T fodbatteri, med samt fornødne ammunitionsvogne erobrede samtidig.

16 træn og ammunitionsvogne (I den senere officielle rapport nævnes kun 15)

1 felt-smedje (nævnes ikke i den officielle rapport)

1 bataljonsfane (Ikke en ørn som nævnt nogle steder, da ingen af de deltagende Franske enheder bar ”ørne”!)

Fra Fransk side er ingen officielle tabstal (Kun for tab af officerer) så alle tal er behandlet ud fra Tyske kilder. Det må anses for sandsynligt at mindst 1200 - 1500 franskmænd nåede væk deriblandt de fleste ridende jægere. Mindst 5 bataljonsfaner må være reddet, samt noget træn, slap også væk. Samtidig er der en kontrovers om hvor meget Fransk artilleri deltog, men det er sandsynligt at der kun deltog 7 eller 8 franske pjecer i slaget og de alle blev mistet under tilbagetoget.

Wallmodens tab

6 officerer dræbt
95 underofficerer/menige dræbt under kampen
129 heste dræbt

26 officerer såret (hvoraf flere senere dør af deres sår)
370 Underofficerer/menige såret (hvoraf flere senere dør af deres sår)
165 heste såret

59 underofficerer/menige savnet (Deserteret, dog nok også nogle dræbt)
12 heste savnet

Bemærk det meget store tab af heste (306 stk.), hvilket igen tyder på ret stor og effektiv ild fra Fransk side. Samtidig, så er alle "let sårede, som hurtigt kom sig over deres sår" ikke med regnet her, kun de hårdt sårede,

Gammelt billede af monumentet rejst for kampen. Bemærk det ret åbne landskab omkring samme, som i dag har skiftet karakter og nærmest må betegnes som skov.

Noter:

¹ Mindt to officerer var detacheret fra andre enheder, til tjeneste i staben, muligvis pga. lokal kendskab Guy, Capitaine Adjudant Major (Stabskaptajn i Regimentstaben, detacheret fra 8. Linie regiment stationeret i Cuxhaven), såret under kampen død i løbet af aftenen.
Patrice, Lieutenant (Premiereløjtnant) Douanes (toldvæsnet):– såret taget til fange.

² Her er der igen forskellige opfattelser - ”*Rekonstruktion einer Ordre de Bataille der Franzosen beim Gefecht an der Göhrde 16. September 1813*” Günter Franke, Heide 2016’, argumenterer på overbevisende måde for at 6. btn 105 linie regiment **ikke deltog** og at dens officerer i stedet brugtes til at forstærke den 3. btn. Dette er højst sandsynligt, da den 6. btn. Rent faktisk var ret ny opsat med rekrutter indkaldt i 1813 og dermed nok ikke så effektiv som de andre. Til gengæld argumenterer han kraftigt for at der også skulle have været et kompagni ”Told soldater” (120 mand) til stede under slaget, da der deltog en officer fra toldkorpset, men dette tror jeg er for løs en antagelse og efter min mening tror jeg mere at ”Told officeren” var tilknyttet staben som ”Lokal kendt”. Til gengæld er hans generelle antagelser velformuleret især om artilleriet og dem har jeg brugt som alternativ ”rettesnor” ved siden af den officielle Franske liste, fra det Franske hær arkiv, hvor jeg har set det fornuftigt og begrundet.

³ De opgives at råde over 101 heste, hvilket jo er 20 mere end nødvendigt, men disse er sikkert brugt af u-berejdede stabs/artilleri/træn officerer, lige som andre heste som kan være tilført 15. august til 12. september (næsten en hel måned).

⁴ Bemærk her at da det danske Auxiliær Corps modtager Franske kanoner I begyndelsen af September, tyder alting på at de kom fra 50. Division`beholdning. 2 var ”Eurobrede”(1 Hollandsk, 1 Østrigsk) og er sandsynligvis de to regiments kanoner fra 105. Regiment. De 4 stk. 6 pd. Kanoner og to 24 pd haubitser er dermed sandsynligvis fra Det 11. fod kompagni/ 8. fodartilleri regiment og dermed er disse enheder er altså uden eget skyts og ikke mere en del af Divisionens artilleri beholdning

⁵ ”Geschichte der Nordarmee im Jahre 1813”. Band 1–3, Berlin 1894, von Barthold v. Quistorp

⁶ De Franske tab er meget forskelligt opgivet, men dette er min vurdering ud fra de nyeste kilder (dog hovedsagelig Tyske kilder, da de franske kun er specifikke vedr. officers tabene.).

⁷ Mindst to af disse officerer var detacheret fra andre enheder, til tjeneste i staben og dermed også teknisk set en del af staben.

Litteratur:

”*Geschichte der Kaiserlich Russisch-Deutschen Legion. Ein Beitrag zur preußischen Armee-Geschichte*”. Berlin 1860. von Barthold v. Quistorp

”*Geschichte der Nordarmee im Jahre 1813*”. Band 1–3, Berlin 1894, von Barthold v. Quistorp

”*Tableaux, par corps et par batailles, des officiers tués et blessés pendant les guerres de l'Empire*” (1805-1815) / par A. Martinien,... – 1899.

"Det Russisk –Tyske Artilleri i slaget ved Göhrde 16. september 1813" Artikel oversat fra Tysk
Torstein Snorrason.

*"Rekonstruktion einer Ordre de Bataille der Franzosen beim Gefecht an der Göhrde 16. September
1813"* Günter Franke, Heide 2016'

"Napoleons Grande Armée of 1813", Scott Bowden 1990

M.fl.